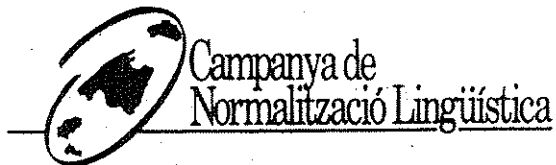

LÍNIA DIRECTA

amb la Campanya de Normalització Lingüística

IV

Palma
1993

Línea Directa

© Aina Moll

Producció: Campanya de Normalització Lingüística de les Illes Balears

Fotocomposició: Jorvich, s.l.

Impressió: Jorvich, s.l.

Dipòsit Legal: PM-1.364/1991

V

D'ortografia i gramàtica

Els accents gràfics

Entre les consultes "rutinàries" que rebem al Servei d'Assessorament Lingüístic de la Catalunya, n'hi ha un nombre considerable que es refereixen a l'accentuació. Vegem-ne alguns dels darrers exemples:

1. - "El plural d'envà, com és?
- **Envans**.
- I com és que l'accent desapareix, en el plural?"
2. - "En l'expressió "sopar de germanor", du accent, **germanor**?"
3. - "En l'expressió "faré cafè", per què la e de **faré** du accent a l'endret, i la de **cafè** a l'enrevés?"
5. - Una senyora ens fa per telèfon un parell de consultes i després ens anuncia: "un dia vendré a sa Catalunya perquè m'expliqueu això dels accents, que no m'entra".

Rebrem amb molt de gust la visita d'aquesta darrera comunicant. Però sé per experiència que els alumnes de llengües solen tenir una curiosa actitud, mescla de temor i de menyspreu, davant els signes ortogràfics, especialment els accents: d'una banda, es declaren sovint incapaços d'aprendre a accentuar correctament ("tanmateix no en sabré mai!"); de l'altra, els demanes quantes faltes han tingut en un exercici escrit que s'ha corregit a la pissarra, i et contesten: "tantes **faltes** i tants d'**accents**", com si les faltes d'accentuació no fossin faltes... Per això m'ha semblat convenient dedicar al tema una **Línia Directa**.

La primera qüestió que hem de plantejar és: per què serveixen els accents gràfics?

A les llengües romàniques, els accents gràfics serveixen essencialment per a dues coses: a) per marcar la síl·laba que es pronuncia amb més força en una paraula polisíl·laba (en els monosíl·labs només es posa accent diacrític, per distingir dues paraules que tenen la mateixa forma i significat diferent); b) per marcar el grau d'obertura de les vocals que poden ser obertes o tanca-

des en el sistema de la llengua.

En castellà, que només té cinc sons vocàlics i té cinc lletres per representar-los, no hi ha necessitat de marcar l'obertura. Per això té només un accent gràfic (l'accent "a l'endret", segons expressió de la nostra comunicant), que serveix per marcar la síl·laba que s'ha d'accentuar fònicament.

En francès, en canvi, que només té paraules agudes (accentuades a la darrera síl·laba), no és necessari marcar la tonicitat; i en canvi es distingeixen la é tancada (la que tenim en català a **faré**) i la è oberta (la nostra de **café**) per la direcció de l'accent: si hi ha tres e tancades a una paraula, s'escriu é tres vegades (*décédé*, per exemple), on naturalment només és tònica la darrera).

En català i en italià, que tenen paraules agudes, planes i esdrúixoles i vocals obertes i tancades, els accents han de servir per a les dues coses, i no és possible donar normes que abracin tots els casos en els dos aspectes. L'italià ho ha resolt d'una manera molt "fàcil": no es posa cap accent, tret d'unes quantes excepcions; per això quan els no italians llegim *uomini*, per exemple, no sabem quina de les tres síl·labes és la que hem de pronunciar accentuada.

En català hem optat per resoldre, com en castellà, tots els casos d'accentuació tònica, i en canvi marcar només (per la direcció de l'accent) l'obertura de les vocals: la **a** que és sempre oberta, quan s'accentua, du l'accent greu: **à**; la **i** i la **u**, sempre tancades, s'accentuen amb l'agut: **í**, **ú**, i la **e** i la **o** tenen els dos accents, segons l'obertura (**diré**, **balcó**; **café**, **però**). Quan no han de dur accent a causa de la tonicitat, no queda marcat el grau d'obertura: un no català no té cap dada per saber si la **o** de **poma**, **dona** o la **e** de **pedra**, **perdre**, és oberta o tancada.

La segona cosa que hem de tenir en compte, és que les regles d'accentuació es donen sempre amb el màxim d'economia possible; és a dir, de manera que amb el mínim d'accents es resolguin tots els casos. Com que el castellà i el català tenen diferències importants de sistema fònic, les regles d'accentuació no són les mateixes per a les dues llengües.

Crec que pot ser útil veure els dos sistemes comparats. Però com que això faria una **Línia Directa** massa llarga, deixarem la segona part d'aquest tema per a la setmana qui ve. - A. M. (25/1/93).